

Výstavní činnost Českého muzea hudby v letech 2003–2008

EVA PAULOVÁ

Muzejní praxe zaměřená na dějiny hudby se stále musí vyrovnávat se základními otázkami: je vůbec možné vystavovat hudbu, jev ze své podstaty nehmotný? Dokáže výstava vyjádřit vztah autor – interpret – posluchač? Může hudba ovlivňovat život společnosti? Těmto ani mnoha dalším úvahám se České muzeum hudby (ČMH) nevyhýbá a již od počátku své existence se snaží na ně odpovídat kladně, třebaže se hudební výstavy v 70. a 80. letech 20. století konaly ještě pod politickým a ideologickým tlakem. Dnes chce muzeum formou zajímavých výstavních projektů otevřít veřejnosti celé bohatství hudebních sbírek, nacházet v nich nová fakta a širší kulturní souvislosti a představit je na vysokém odborném stupni, zároveň však je nutné respektovat nízkou úroveň hudební výchovy na školách a pokud možno naplnit také tuto elementární vzdělávací roli.

Více než 90% sbírkových předmětů Českého muzea hudby je uchováno na papírovém nosiči. Za významné prameny hudební historie pokládáme především autorův vlastnoruční notový zápis a autentický hudební nástroj, ve sbírkách se však nachází i mnoho jiných pozoruhodných dokladů vypovídajících o bohatství hudebního života.

Nástup nových technologií na přelomu tisíciletí změnil také návštěvníka muzea. Televize a internet poskytují nedozírné možnosti vzdělávání a zábavy, ale současně vedou k omezení schopnosti a chuti vnímat čtený text a ke snaze přijímat informace rychle a pohodlně v audiovizuálně atraktivní zkratce, a to především u mladých. Chování lidí stále více ovlivňují všudypřítomné marketingové kampaně postavené na heslovité výpovědi, mezi nimiž je často obtížné prosadit do povědomí veřejnosti i velmi kvalitní kulturní projekty.

V 90. letech minulého století vystavovalo České muzeum hudby úspěšně rovněž v jiných objektech Národního muzea, protože na svém pracovišti nemělo dlouhodobě přístupnou stálou expozici. Teprve po přestěhování do budovy v Karmelitské ulici se otevřely výstavní činnosti muzea nové prostory a možnosti. Muzeum Bedřicha Smetany a Muzeum Antonína Dvořáka doplňují své stálé expozice menšími výstavami a aktualizují pohled na tyto velké české skladatele a jejich dílo. Významný také byl a nadále je podíl Českého muzea hudby na rozsáhlých interdisciplinárních výstavách v hlavní budově Národního muzea, jinde v Praze i v zahraničí (*Z Čech až na konec světa, Závěr tisíciletí, Labe, Tisíc let české kultury, Z duchovní tvorby Antonína Dvořáka, Voda a život, Stopy lidí* aj.).

Linkovače notových osnov / Instruments for Drawing Musical Staves

Fotografie / Photograph, Oto Palán
NM-ČMH K 31, K 32, K 33

● Výstavy v hlavní budově ČMH v Karmelitské ulici

Po základním úkolu – zpřístupnění stálé expozice *ČLOVĚK – NÁSTROJ – HUDBA* v roce 2004 bylo možné zahájit pravidelnou výstavní činnost. Její dramaturgie vychází z přednostního uplatnění vlastních sbírkových předmětů muzea, především těch, které dosud nebyly představeny veřejnosti. Rekonstrukce budovy pokračovala i po otevření expozice dalšími etapami, které postupně rozšiřují výstavní plochy. Základem je volný neuzavřený prostor při dvoraně muzejní budovy. Mobiliář výstav byl pořízován a doplňován postupně a děje se tak dosud. Protože se jedná o hudební muzeum, tvoří samozřejmě součástí výstav osobité kulturní programy na vernisážích, premiéry skladeb a doprovodné koncerty vázané na výstavní témata.

Součástí expozice se staly vitríny, jejichž obsah se pravidelně mění formou malých výstavek, které průběžně prezentují bohatství sbírkových fondů hudebněhistorického oddělení. Některé navazují na různá aktuální hudební výročí, jiné představují poslední muzejní přírůstky nebo výsledky aktuální práce se sbírkou a práce vědecké. Umožňují, aby stálí návštěvníci muzea našli vždy něco nového. Expozice *ČLOVĚK – NÁSTROJ – HUDBA* byla oceněna zvláštním uznáním soutěže Gloria Musaealis.

● Přehled výstavek v expozici:

Název	autor	od	do
Nejcennější sbírky a nové přírůstky hudebněhistorického oddělení	Markéta Kabelková Eva Paulová	listopad 2004	květen 2005
Historie škol hry na klavír	Markéta Kabelková Eva Paulová	listopad 2004	listopad 2005
Josef Suk	Jana Vojtěšková	květen 2005	listopad 2005
Ze zlaté pokladnice klavírního díla Bohuslava Martinů	Kateřina Maýrová	prosinec 2005	březen 2006
Marginálie v nejstarších pramenech ČMH	Dagmar Štefancová	listopad 2005	březen 2006
Opera Don Giovanni Wolfganga Amadea Mozarta ve sbírkách ČMH	Jiří Mikuláš	květen 2006	květen 2007
Dílo Wolfganga Amadea Mozarta ve sbírkách ČMH	Markéta Kabelková	květen 2006	květen 2007
Beethoveniana ve fondech ČMH	Jiří Mikuláš	květen 2007	květen 2008
František Ondříček	Ludmila Mikulášová	květen 2007	květen 2008
Ema Destinnová	Marie Sedláková	červen 2008	srpen 2008
Karel Bendl	Věra Šustíková	červen 2008	srpen 2008
Leopold Koželuh	Jiří Mikuláš	srpen 2008	září 2008
Jan Antonín Koželuh	Ludmila Mikulášová	srpen 2008	září 2008
Svatováclavské motivy	Dagmar Štefancová	září 2008	listopad 2008
Kde domov můj	Markéta Kabelková	říjen 2008	listopad 2008
František Kmoch	Darina Svobodová	listopad 2008	prosinec 2008
František Sušil	Dagmar Štefancová	listopad 2008	prosinec 2008

● Přehled výstav situovaných do hlavního výstavního prostoru ČMH:

Jak vzniká muzeum hudby Eva Paulová květen 2004 říjen 2004

Ještě před otevřením stálé expozice a v průběhu rekonstrukce budovy se ČMH poprvé představilo veřejnosti v rámci Mezinárodního hudebního festivalu Pražské jaro. K této příležitosti a pro první ročník Muzejní noci v Praze byla připravena panelová výstava o historii nového sídla muzea, bývalého klášterního kostela sv. Maří Magdalény, o jeho rekonstrukci a přípravě expozice hudebních nástrojů.

Dobrá pohoda české hudby aneb Dra Desideria vidění a prorocství o hudbě Eva Paulová, Hana Suchomelová listopad 2004 květen 2005

První výstavní titul vznikl za podpory projektu Česká hudba 2004. Připomněl osobnost malíře, kreslíře a grafika Hugo Boettingera (1880–1934), který věnoval velkou část svého díla vážnému i satirickému pohledu na hudební život a přátelil se s mnoha hudebníky počátku 20. století. Jeho dílo inspirované hudbou nebylo v tomto rozsahu dosud vystaveno na jednom místě. Podařilo se soustředit exponáty z mnoha veřejných a soukromých sbírek. Ve svých karikaturách malíř velmi trefně reflektoval tzv. boj o Dvořáka, Smetanu a Suka. Jeho protagonist Zdeněk Nejedlý nakonec spor přenesl z kulturní na politickou rovinu a karikatury byly mnoho let nežádoucí. Scénář výstavy je výstupem grantového projektu Ministerstva kultury ČR.

Paleta srdce – výstava z malířského díla Josefa Bohuslava Foerstra Jana Fojtíková červen 2005 listopad 2005

Další výstava se rovněž věnovala dílu výtvarnému. Mimořádně rozsáhlá pozůstalost Josefa Bohuslava Foerstra (1859–1951) patří mezi významné akvizice muzea. Skladatelovo mnohostranné nadání se projevovalo mimo jiné celoživotní láskou k malbě a kresbě. Jeho malby jsou osobitým obrazovým deníkem, který nás provází místy, kde Foerster pobýval a která miloval. Cestoval po celé Evropě, byl vášnivým horským turistou. Výstava poskytla posluchačům Foerstrovu hudbu podhled na intimní obrazovou výpověď umělce a nabídla živé provedení jeho skladeb na několika doprovodných koncertech.

Štědrý den 1875 Věra Šustíková prosinec 2005 únor 2006

Výročí vzniku prvního českého koncertního melodramu *Štědrý den* od Zdeňka Fibicha inspirovalo vánoční výstavu, jejíž atmosféru dokreslily exponáty z národopisného oddělení Národního muzea – Historického muzea. Jednotčím motivem výstavy byla známá Erbenova báseň ze sbírky *Kytice* a její ztvárnění v hudebním a výtvarném umění a v knižní kultuře. Zpracování historie českého melodramu je jedním z výzkumných úkolů muzea. Toto téma umožnilo představit v rámci výstavy melodram jako živé současné umění v oblasti interpretace i tvorby.

Hudba v Praze 1760–1810 Čtyři pražští skladatelé Jiří Mikuláš březen 2006 září 2006
Hudba v Praze 1760–1810 Hudební Praha Markéta Kabelková květen 2006 září 2006
a Mozart Eva Paulová

250. výročí narození Wolfganga Amadea Mozarta (1756–1791) připomnělo České muzeum hudby dvěma výstavami, které z různých hledisek dokumentovaly vztah Mozartova díla k pražskému prostředí přelomu 18. a 19. století. První část se obracela spíše k odborné veřejnosti a věnovala se méně známým osobnostem pražského hudebního života Mozartovy doby. Provázela ji publikace na toto téma a audioprogram. Druhá část podala komplexnější obraz jednotlivých oblastí pražského hudebního života tohoto období. Některé exponáty byly vystaveny poprvé. Projekt dokumentoval mimořádnou úroveň hudby v Praze sklonku 18. století jako podmínky výjimečného úspěchu a pochopení Mozartovy hudby v českém prostředí. Oddělení hudebních nástrojů přispělo několika nástroji českých výrobců a s českým nástrojařstvím konce 18. století se návštěvníci mohli blíže seznámit v expozici, kde je rovněž čekaly již zmíněné menší tematické vitríny. České muzeum hudby se podstatně podílelo i na dalších výstavních akcích k Mozartovu výročí: v Praze na výstavě *Praha Mozartova* v Clam-Gallasově paláci a ve Vídni v prostorách Albertiny na projektu *Mozart-Experiment-Aufklärung* organizovaném rakouským Da Ponte Institut.

Život je jen náhoda Věra Šustíková září 2006 únor 2007

Výstava ke 100. výročí narození Jaroslava Ježka

Reprízy: Slovenské národné múzeum Bratislava,
Masarykovo muzeum v Hodoníně

Významnou součástí muzejních sbírek představuje pozůstalost skladatele Jaroslava Ježka (1906–1942), od jehož narození uplynulo v roce 2006 sto let. Pro většinu posluchačů je Ježek svázán především s tvorbou pražského Osvobozeného divadla. Výstava nazvaná po jedné z jeho písní „objevovala“ také další vrstvy Ježkovy tvorby, především z vážné a jazzové hudby: zápisy v pamětní knize nejen chválily, ale i obdivovaly dosud nepoznaná hudební díla a často končily příslibem jejich další propagace nebo aktivního provozování. Prohlídkou provázela reprodukováná Ježkova hudba včetně filmové, kterou si pamětníci rádi připomněli při projekci historických snímků. Rozsáhlý doprovodný program nezůstal jen u koncertů, ale nabídl také mladým návštěvníkům a dětem možnost interaktivního seznámení se s Ježkovými skladbami. Část programů byla připravena ve spolupráci s Hudební mládeží České republiky. V soutěži Gloria Musaealis – Muzejní výstava roku 2006 se projekt umístil na 4. místě. Po úspěšných reprízách v Bratislavě a v Hodoníně se výstava pod názvem *Jaroslav Ježek: Life is Just an Accident* realizovala v České národní budově v New Yorku (16. 6. – 30. 8. 2009) a v Kulturním centru při kostele sv. Václava v Torontu (10. 12. 2009 – konec ledna 2010).

Tajemství notového rukopisu Vojtěch Mojžíš květen 2007 září 2007

Repríza: Městské muzeum v Čelákovcích

Na přelomu třetího tisíciletí se i v hudební kompozici plně projevuje vliv nových technologií, především výpočetní techniky. Zdá se, že pomalu zmizí neopakovatelná výpověď o psychologii a osobitosti skladatelovy tvorby – jeho vlastnoruční notový zápis. Tento fenomén představila výstava zachycující autografy několika českých hudebníků od 17. století do současnosti a zároveň se pokusila o posouzení psychologických aspektů notového rukopisu ve spolupráci s grafologi, kteří dosud nikdy tento specifický druh rukopisu neinterpretovali. Stranou nezůstalo ani mizející umění notografů. Díky partnerovi projektu mohli návštěvníci vyzkoušet moderní počítačové notové editory, případně se pokusit o komponování při klavíru, s papírem a tužkou. Autor scénáře vytvořil vlastní hudební skladbu *Notarum musicarum*, která zazněla na vernisáži. Možnost zahrát si se stala natolik oblíbenou, že po ukončení výstavy pianino veřejné prostory muzea již neopustilo a denně se rozeznívá pod rukama dětí i dospělých.

Zaniklé chrámy – živá hudba

Dagmar Štefancová září 2007 březen 2008

Další titul se vrátil hlouběji do historie. Jeho hlavní inspirací byl sám prostor muzea – bývalý klášterní kostel. I když od sklonku 18. století budova neslouží bohoslužbě, své kouzlo si zachovala dodnes. Kolik takových chrámů v Praze je a jaká hudba v nich zněla? Mnoho badatelů se zabývalo architektonickou a výtvarnou podobou zaniklých nebo přestavěných kostelů, historie hudebních děl však byla většinou hodnocena mimo tyto souvislosti. Scénář je výsledkem objevného výzkumu pražských hudebních dějin a vynikající spolupráce

Friedrich Bernhard Werner: kostel sv. Maří Magdalény a klášter dominikánů na Malé Straně, nyní sídlo Českého muzea hudby / St Mary Magdalene's Church and the Dominican monastery in the Lesser Town, now the residence of the Czech Museum of Music; kresba / drawing, c. 1750
Národní památkový ústav / National Historical Landmark Office, č. inv. / Inventory No. 26,118

s archeology a historiky. Výstava, stejně jako bohatý doprovodný program formou přednášek, komentovaných výkladů a koncertů, vyvolala nebývale kladný ohlas. Provázela ji kvalitní tištěná publikace, ve formě audioprůvodce měli návštěvníci k dispozici mluvený komentář a výběr hudebních ukázek. K této příležitosti vznikl také audiovizuální pořad, později vysoce hodnocený na přehlídce Musicaionfilm 2008. Zvláštností výstavy byla její variabilita, spočívající v obměně exponátů citlivých na delší osvit (cenné iluminované rukopisy a staré tisky). Tato akce nikoli jako první připomněla, že vedle zdůrazňovaných programů pro děti jsou to senioři, kdo tvoří významnou část návštěvníků muzeí a mají velký zájem o osobní přístup a další informace k výstavám a expozicím.

Zachráněné poklady paní Hudby
České muzeum hudby šest let po povodni

Markéta Kabelková březen 2008 květen 2008
Eva Paulová

Povodeň v roce 2002 vážně postihla muzejní sbírky v objektu Velkopřevorského paláce, tehdejšího sídla muzea, Muzea Bedřicha Smetany na Novotného lávce a sbírky klávesových nástrojů a hracích strojů v depozitáři Národního muzea v Terezíně. Odstraňování následků povodní významně ovlivnilo činnost muzea v dalších letech. Díky pomoci státu i mezinárodních projektů se podařilo do dnešní doby velkou část postižených sbírek vysušit a většinou jako plně funkční vrátit hudební veřejnosti. Tyto nové úkoly přispěly na světové úrovni k rozvoji nových restaurátorských postupů. Rokem 2008 skončila první nejvýznamnější etapa záchranných a restaurátorských zásahů. Ve spolupráci s Akademií věd České republiky se podařilo vysušit vážně postiženou část knihovny a libret. Vzhledem k tomu, že např. sbírka libret a staré publikace ze sbírky Ondřeje Horníka patří mezi vzácné nebo unikátní exempláře, probíhá nyní jejich rozsáhlé restaurování. Postižené sbírky notového archivu byly za pomoci švýcarské vlády a odborníků vysušeny na pracovišti Technického muzea v Brně. Výsledky vysoušení jsou vynikající a minimalizují další potřebné restaurátorské práce. Obzvláště náročné jsou zásahy na poškozených hudebních nástrojích. Protože voda zatopila především konstrukčně složitá a velké klávesové nástroje a hrací stroje, představuje jejich záchrana a restaurování několikaleté projekty. K nesporným úspěchům muzea patří, že můžeme historické celodřevěné klavíry – při zachování jejich původní autenticity – opět nejen vidět, ale i slyšet. Aby pečlivá mravenčí práce restaurátorů nezůstala návštěvníkům muzea zcela skryta, přiblížila ji výstava prostřednictvím dokumentárních filmů. Také bylo nutno připomenout mimořádné nasazení muzejníků při záchranných pracích za povodně ve velmi těžkých podmínkách.

Muzika etnika
Hudba jako zrcadlo kultur

Petra Hníková květen 2008 listopad 2008
Zuzana Jurková

Muzika etnika vznikla ve spolupráci s Náprstkovým muzeem asijských, afrických a amerických kultur, Fakultou humanitních studií Univerzity Karlovy a se Slovenským národním muzeem. Zabývala se univerzálním charakterem hudby, jak ji nacházíme u různých historických i současných kultur. Bourala představu o zaměření Českého muzea hudby jen na historii a evropský kontext. Zpřístupnila nástroje z mnoha světadílů a ukázala, jaké tóny a rytmy doprovázejí lidi všude na světě ve chvílích radosti, smutku či náboženského prožitku a proč tomu tak je. Tyto jevy zprostředkovaly originální předměty, fotografie a filmové dokumenty. S autentickou hudbou jiných kultur, stejně jako s její reflexí v současné tvorbě seznámil návštěvníky bohatý koncertní a filmový doprovodný program. V nově zpřístupněném víceúčelovém sálu bylo možné zahrát si na nástroje z oblasti jihovýchodní Asie. Výstava a publikace vydaná při této příležitosti měly zajímavé grafické zpracování.

● Výstava v hlavní budově Národního muzea – Hollareum

Otakar Ševčík a česká houslová škola

Vojtěch Mojžíš

prosinec 2004 únor 2005

Určitě by neměla zůstat opomínána výstava, která se uskutečnila v hlavní budově Národního muzea. Upozornila nejen na vynikající a zakladatelskou osobnost české houslové školy Otakara Ševčíka, ale připomněla i to, že výuka hry na housle, tak populární v první polovině 20. století, ustupuje do pozadí. Světový úspěch českých houslových virtuosů – Ševčíka, Ondříčka, Kubelíka – byl tehdy pro děti stejně přitažlivý jako dnešní úspěchy sportovců. Ševčík nepochybně ovlivnil i mnohé současné špičkové houslisty, kteří vděčí za svou brilantní techniku právě jeho houslové škole a pedagogickým zásadám. Koncerty na schodišti Národního muzea, na kterých se sešli nejen vynikající hudebníci, ale i ti mladší adepti houslového umění ze základních uměleckých škol, prokázaly, že se o budoucnost české houslové školy nemusíme bát.

Obraz výstavní činnosti Českého muzea hudby by nebyl úplný bez přehledu výstav pořádaných v prostorách Muzea Bedřicha Smetany a Muzea Antonína Dvořáka. Jejich koncepce navazuje na monografické zaměření obou oddělení a dokazuje, že pohled na slavné osobnosti hudební minulosti nemusí zůstat jen u obvyklého tématu „život a dílo“, ale že hudba obou významných představitelů české a světové hudby stále zůstává širší součástí kultury.

● Výstavy Muzea Antonína Dvořáka

Antonín Dvořák ve filatelii	Jan Dehner	2002	2003
Dvořákova rodina ve fotografiích	Jarmila Tauerová	2003	2004
Jak se svět loučil s Antonínem Dvořákem	Anna Vašíčková	2004	2005
Josef Suk sběratel	Jarmila Tauerová	2005	2006
75 let Společnosti Antonína Dvořáka	Jan Dehner Markéta Hallová	2006	2007
Prahou po stopách Antonína Dvořáka	Jarmila Tauerová	2007	2008

Výstavy Muzea Bedřicha Smetany

Prodaná nevěsta známá i neznámá Repríza: Regionální muzeum v Litomyšli v rámci mezinárodního hudebního festivalu Smetanova Litomyšl, Muzeum Jindřichohradecka, Jindřichův Hradec	Milan Pospíšil	2001	2003
Podoby Bedřicha Smetany	Jana Plecítá Marie Klimešová	2004	2005
Muzeum Bedřicha Smetany 1926–2006 Unikáty, novinky, kuriozity	Olga Mojžíšová Jana Plecítá Milan Pospíšil	2006	2008
Druhý život Prodané nevěsty v saloně, v kuchyni, v hostinci, venku a na ulici Západočeská galerie v Plzni	Milan Pospíšil	2008	2008

Výstavy jsou jedním z hlavních úkolů muzea a České muzeum hudby se v posledních letech snaží tuto část muzejní prezentace významně podporovat. I přes omezené finanční prostředky hledá muzeum dosud málo známá nebo opomíjená témata, klasické expozice obohacuje o programy pro všechny návštěvnické skupiny. Protože se nachází v historickém centru Prahy, nemůže nereflektovat významný podíl zahraničních turistů a zájemců o hudbu. Expozice jsou proto prezentovány v dvojjazyčné verzi. Většina scénářů je výsledkem dlouhodobé odborné a vědecké přípravy, umožňující poprvé vystavit neznámé památky hudební minulosti. Ve spolupráci s dalšími institucemi vzniklo v posledních letech několik stálých expozic a dlouhodobých výstav v Praze i po celé České republice: za všechny jmenujme projekt s názvem *KLAVÍR? KLAVÍR! KLAVÍR! Tajemství i krása klávesových nástrojů v proměnách staletí*, který se v roce 2008 uskutečnil na zámku v Litomyšli. Téhož roku byla zrekonstruována další část muzejní budovy a rozšířeno vybavení mobiliářem. Otevírají se tedy nové možnosti pro neobvyklá témata a jejich atraktivní zpracování při zachování vysoké odborné úrovně Českého muzea hudby.

Život je jen náhoda / 'Life is Just an Accident'

Vstupní prostor do výstavy o Jaroslavu Ježkovi / Entrance to the exhibition about Jaroslav Ježek
Fotografie / Photograph, Oto Palán

Exhibitions Mounted by the Czech Museum of Music from 2003 to 2008

EVA PAULOVÁ

A museum focused on the history of music must come to terms again and again with certain fundamental questions in determining its activities. Is it possible at all to exhibit music—a phenomenon that is in essence intangible? Can an exhibition express the relations among composer, performer, and listener? Can music have an impact on society? The Czech Museum of Music (CMM) does not hesitate to tackle these issues and many others, and since its origin it has endeavoured to answer these questions in the affirmative—even going back to the 1970s and 1980s when exhibitions were still held under political and ideological pressure. Today the museum wishes to open to the public the whole wealth of its musical collections via interesting exhibitions, to find new facts and broad cultural connections in those collections, and to present them at a high professional level. At the same time, however, it must take into consideration the low level of music education in schools and, if possible, fulfil an elementary educational role itself.

More than 90% of the items in the museum's collections are on a paper medium. We regard as important sources for music history above all composers' autograph musical manuscripts and authentic musical instruments, but the collections contain many other remarkable documents that tell us about the richness of musical life.

The arrival of new technologies at the turn of the millenium changed the nature of visitors to the museum. Television and the internet provide endless possibilities for education and entertainment—but at the same time tend to reduce both the ability and the desire to read texts, and lead to efforts to absorb information quickly and comfortably in an audio-visually attractive 'shortcut', especially in the case of children and adolescents. People's behaviour is influenced more and more by omnipresent marketing campaigns based on slogan-style advertisements, among which it is often difficult to make an impression on the public even with very high-quality cultural projects.

During the 1990s, when the Czech Museum of Music had no permanent exposition open on a long-term basis in its own premises, it mounted successful exhibitions in various buildings of the National Museum. Only after the move to the building on Karmelitská street did the museum gain new premises and new opportunities for exhibitions. In the meantime the Bedřich Smetana Museum and the Antonín Dvořák Museum supplemented and continue to supplement their permanent expositions with smaller temporary exhibitions, bringing up to date our view of these great Czech composers and their works.

Also significant has been, and continues to be, the share of the Czech Museum of Music in large interdisciplinary exhibitions held in the main building of the National Museum, other institutions, and even abroad: *From the Czech Lands to the Farthest Corners of the World*, *The End of the Millenium*, *The Labe River*, *A Thousand Years of Czech Culture*, *The Sacred Works of Antonín Dvořák*, *Water and Life*, *People's Footprints*, and others.

● Exhibitions in the Czech Museum of Music's Main Building on Karmelitská street

Once the museum's fundamental task was fulfilled with the opening of its permanent exposition *Man–Instrument–Music* in 2004, it could begin its regular exhibition activity with the primary goal of displaying items from its own collections, above all those that have never been presented to the public. Remodelling of the building continued even after the opening of the main exposition, in further stages that gradually expanded exhibition space. The main space is the open area in the building's atrium. Furnishings for exhibitions have been acquired and are being gradually augmented. Because this is a music museum, exhibitions of course include distinctive cultural programs at openings, premieres of compositions, and accompanying concerts tied to the exhibitions' subjects.

The main exposition includes display cases whose content changes for small exhibitions, progressively presenting the wealth of the Music History Division's collections. Some are related to major musical anniversaries of various kinds, while others display the museum's most recent acquisitions or results of current work with the collections and scholarly research. They allow regular visitors to the museum to find something new each time. The permanent exposition *Man–Instrument–Music* has been honoured by special recognition in the competition *Gloria Musaealis*.

● Small Exhibitions within the Main Exposition:

Title	Author(s)	from	to
The Most Valuable Collections and New Acquisitions of the Music History Division	Markéta Kabelková, Eva Paulová	November 2004	May 2005
The History of Piano Method Books	Markéta Kabelková, Eva Paulová	November 2004	November 2005
Josef Suk	Jana Vojtěšková	May 2005	November 2005
From the Golden Treasury of Piano Music by Bohuslav Martinů	Kateřina Maýrová	December 2005	March 2006
Marginalia among the CMM's Oldest Documents	Dagmar Štefancová	November 2005	March 2006
Mozart's Opera <i>Don Giovanni</i> in the Collections of the CMM	Jiří Mikuláš	May 2006	May 2007
The Music of Wolfgang Amadeus Mozart in the Collections of the CMM	Markéta Kabelková	May 2006	May 2007
Beethoveniana in the Collections of the CMM	Jiří Mikuláš	May 2007	May 2008
František Ondříček	Ludmila Mikulášová	May 2007	May 2008
Ema Destinnová	Marie Sedláková	June 2008	August 2008
Karel Bendl	Věra Šustíková	June 2008	August 2008

Leopold Koželuh	Jiří Mikuláš	August 2008	September 2008
Jan Antonín Koželuh	Ludmila Mikulášová	August 2008	September 2008
St. Wenceslas Motives	Dagmar Štefancová	September 2008	November 2008
Where Is My Homeland?	Markéta Kabelková	October 2008	November 2008
František Kmoch	Darína Svobodová	November 2008	December 2008
František Sušil	Dagmar Štefancová	November 2008	December 2008

● Other Exhibitions in the CMM's Main Exhibition Space:

How a Music Museum is Born

Eva Paulová

May 2004

October 2004

The CMM presented its new building to the public for the first time while remodelling was still underway, before the permanent exhibition was opened, in the framework of the Prague Spring International Music Festival. For this occasion and for the first annual Museum Night in Prague a panel exhibition was prepared about the history of the museum's new headquarters (the former monastery church of St. Mary Magdalene), about its remodelling, and about preparations for the exposition of musical instruments.

'The Good Cheer of Czech Music', or Dr. Desiderius's Vision and Prophecy about Music

Eva Paulová, Hana Suchomelová

November 2004

May 2005

The first temporary exhibition in the museum's main exhibition space was mounted with support from the project *Czech Music 2004* and was focused on the painter, drawer, and graphic artist Hugo Boettinger (1880-1934), who was friends with many musicians of the early twentieth century and devoted a major portion of his work—both serious and satirical—to musical life. Never before had so many of his works inspired by music been displayed in one place. Items from many public and private collections were assembled. In his caricatures Boettinger depicted very aptly the struggles among supporters of Dvořák, Smetana, and Suk, the chief perpetrator of which, Zdeněk Nejedlý, finally brought the dispute from the cultural to the political level—whereupon Boettinger's caricatures were for many years considered taboo. The plan for this exhibition was the result of a grant project of the Ministry of Culture of the Czech Republic.

The Palette of the Heart: An Exhibition of Paintings by Josef Bohuslav Foerster

Jana Fojtíková

June 2005

November 2005

The next exhibition was also devoted to visual arts. The museum's extraordinarily large collection from the estate of the composer Josef Bohuslav Foerster (1859-1951) is among its more important acquisitions. Foerster's multifaceted talent manifested itself not only in music but in his life-long love for painting and drawing. His

Josef Bohuslav Foerster u malířského stolanu / Josef Bohuslav Foerster at an easel

Fotografie / Photograph, 1930
NM-CMH, F 631

paintings are a personal diary in images, guiding us through places where he spent time and that he loved. He travelled all over Europe and was a passionate mountain hiker. This exhibition gave lovers of Foerster's music a look at his intimate confession in pictures, and offered the opportunity to listen to his compositions in several accompanying concerts.

Christmas Eve 1875 **Věra Šustíková** **December 2005 February 2006**

The 125th anniversary of the origin of the first Czech concert melodrama, *Štědrý den* (Christmas Eve) by Zdeněk Fibich, inspired this Christmas exhibition whose atmosphere was enhanced by exhibit items from the National Museum's Folk Culture Division. The unifying motif was the well-known poem *Štědrý den* by Karel Jaromír Erben from the collection *Kytice z národních pověstí* (A Bouquet of Folk Legends) and its treatments in music, visual arts, and literature. Research into the history of the Czech melodrama is one of the museum's ongoing research projects, which made it possible to present melodrama in the exhibition as living contemporary art in the areas of both composition and performance.

Music in Prague, 1760-1810: Four Prague Composers **Jiří Mikuláš** **March 2006** **September 2006**

Music in Prague, 1760-1810: Musical Prague and Mozart **Markéta Kabelková, Eva Paulová** **May 2006** **September 2006**

The Czech Museum of Music commemorated the 250th anniversary of the birth of Wolfgang Amadeus Mozart (1756-91) in two exhibitions documenting from various points of view the relation of Mozart's music to the Prague environment in the late eighteenth and early nineteenth centuries. The first of them was addressed more to the professional community, dedicated to unjustly neglected figures in Prague musical life during Mozart's time; it was accompanied by a publication on this topic and an audio program. The second presented a more comprehensive picture of various aspects of Prague musical life during this period. Some items were exhibited for the first time. The project documented the extraordinary quality of musical culture in Prague at the end of the eighteenth century, as a condition for the exceptional success and understanding of Mozart's music in the Czech environment. The Musical Instruments Division contributed several instruments by Czech makers, and visitors could learn more about Czech instrument making during this period in the permanent exposition, including the above-mentioned smaller display cases devoted to particular topics. The Czech Museum of Music also had a substantial share in further exhibitions for the Mozart anniversary: *Mozart's Prague*, held in Prague's Clam-Gallas Palace, and in Vienna's Albertina the project *Mozart-Experiment-Aufklärung*, organized by the Da Ponte Institute of Austria.

'Life is Just an Accident': An Exhibition for the Centenary of the Birth of Jaroslav Ježek **Věra Šustíková** **September 2006 February 2007**

Reprises: Slovak National Museum in Bratislava, Masaryk Museum in Hodonín

A significant component of the museum's collections consists of items from the estate

of Jaroslav Ježek (1906-42), the centenary of whose birth was celebrated in 2006. For most listeners Ježek is tied above all to the work of Prague's Osvobozené divadlo (Liberated Theatre). But this exhibition, named after one of his songs, 'discovered' other aspects of his output as well, above all in the spheres of serious music and jazz: entries in the visitors' registry praised and admired musical works of his not previously known, and often ended with a promise of their further promotion or active performance. The exhibition was accompanied by recordings of Ježek's music including scores for films, which were projected to the delight of visitors familiar with them from bygone days. The extensive accompanying programs were not limited to concerts but offered young visitors and children the opportunity to experience Ježek's music interactively. Some of the programs were prepared in cooperation with Hudební mládež České republiky (Musical Youth of the Czech Republic). In the competition Gloria Musaealis - Muzejní výstava roku 2006 (Museum Exhibition of the Year 2006) this project won fourth place. After successful reprises in Bratislava and Hodonín, the exhibition was shown in the Czech National Building in New York from 16 June to 30 August 2009 and in the Cultural Centre of the Church of St. Wenceslas in Toronto from 10 December 2009 to the end of January 2010.

The Secret of Music-Writing **Vojtěch Mojžíš** **May 2007** **September 2007**

Reprise: Municipal Museum in Čelákovice

In the art of musical composition at the turn of the third millennium the influence of new technologies, above all those involving computers, is very evident. Slowly disappearing, it seems, is the irreplaceable testimony to the psychology and distinctive personality of a composer's work offered by his or her handwritten musical manuscript. This phenomenon was presented in an exhibition that displayed autographs of several Czech musicians from the seventeenth century to the present, and attempted to assess the psychological aspects of a musical manuscript in cooperation with graphologists who had never before interpreted this specific type of handwriting. Nor was the vanishing art of musical typesetters neglected. Thanks to the project's partner, visitors could try out modern computer programs for writing music and, if they wished, attempt to compose at the piano with paper and pencil. The author of the exhibition created his own musical composition titled *Notarum musicarum*, which was performed at the opening. The opportunity to play the piano became so popular that after the exhibition ended the piano remained in the museum's public space, where it sounds daily under the hands of both children and adults.

Extinct Churches - Living Music **Dagmar Štefancová** **September 2007 March 2008**

The next exhibition went farther back in history. Its main inspiration was the museum building itself—the former monastery church. Although the building has not served for worship services since the late eighteenth century, it retains its magic to this day. How many such churches are there in Prague, and what kind of music sounded in them?

Many scholars have concerned themselves with the architecture and visual appearance of churches that have been torn down or remodelled, but the history of musical works has usually been evaluated outside these contexts. The plan for this exhibition resulted from pioneering research in Prague music history and excellent collaboration with archaeologists and historians. The exhibition evoked unusually positive response, as did the uncommonly rich accompanying events consisting of lectures, guided tours, and concerts. A high-quality publication was produced for the occasion, and visitors had available spoken commentary and a selection of musical excerpts in the form of an audio guide. An audiovisual program was also created, and was later highly praised in the festival *Musaionfilm 2008*. A special feature of this exhibition was its variability, consisting in exchange of exhibit items that could be damaged by exposure to light over a long period (valuable illuminated manuscripts and old prints). This was not the first project to point out that, despite the emphasis placed on programs for children, it is seniors who form a substantial portion of visitors to museums, and they are very interested in approaches tailored to them as well as in further information on exhibitions and expositions.

Rescued Treasures of Lady Music: The Czech Museum of Music Six Years after the Flood Markéta Kabelková, March 2008 May 2008
Eva Paulová

The flood of 2002 caused serious damage to the museum's collections in the Grand Prior's Palace (its headquarters at that time) and in the Smetana Museum on Novotného lávka, as well as to the collections of keyboard instruments and playing machines in the National Museum's depository in Terežín. Repair of flood damage significantly influenced the museum's activities for years to come. Thanks to help from the Czech government and from international projects, it has been possible to dry a major part of the affected items and return most of them to the musical public in fully functional form. These new tasks contributed to the development of new procedures for restoration at an international level. With the year 2008 we are reaching the end of the first, most important stage of rescue and restoration work. In collaboration with the Academy of Sciences of the Czech Republic the museum has been able to dry the seriously-damaged parts of its library and its collection of librettos. The libretto collection and old publications from the collection of Ondřej Horník, for example, include many rare or even unique specimens which are now undergoing extensive restoration work. The affected collections of the musical notation archive have been dried in facilities of the Technical Museum in Brno with help from the Swiss government and specialists. Results of the drying projects are excellent and minimize the need for further restoration work. Especially challenging is restoration of damaged musical instruments. Because the instruments affected were mainly keyboard instruments and playing machines—large and complicated in their construction—their rescue and restoration has involved projects lasting several years. Among the museum's indisputable successes is that we can again not only see but also hear historical all-wooden keyboard instruments while preserving their authenticity. To give visitors to the museum a glimpse into the painstaking work of restorers, an exhibition was created in the

form of documentary films. It was also necessary to draw attention to the extraordinary work performed by museum employees in rescue efforts under very difficult conditions during the flood.

Ethnic Music as a Mirror of Cultures Petra Hníková, May 2008 November 2008
Zuzana Jurková

The exhibition *Ethnic Music as a Mirror of Cultures* was created in collaboration with the Náprstek Museum of Asian, African, and American Cultures, the Charles University College of Humanities, and the Slovak National Museum. Devoted to the universal character of music as found in various historical and contemporary cultures, it countered the image of the Czech Museum of Music as focused only on history and on Europe. Instruments from many continents were presented. The exhibition showed how tones and rhythms accompany people all over the world in times of joy, sadness, and religious experience—and why this is so—using original objects, photographs, and documentary films. Visitors were exposed to authentic music of other cultures, and also to its influence on contemporary music of our own culture, via a rich accompanying series of concerts and films, and in the newly-opened multi-purpose hall they could play instruments from Southeast Asia. The exhibition was interesting for its graphic design, as is the associated publication.

● Exhibition in the Hollarium of the National Museum's Main Building

Otakar Ševčík and the Czech Violin School Vojtěch Mojžíš December 2004 February 2005

We should certainly not fail to mention an exhibition held in the main building of the National Museum that drew attention to the outstanding violinist Otakar Ševčík, founder of the Czech violin school, but also made it clear how interest in learning to play the violin, so widespread in the first half of the twentieth century, is now receding into the background. The international successes of such Czech violin virtuosos as Ševčík, Ondříček, and Kubelík was as sensational for children of their time as successes of sports stars and athletes are today. Ševčík undoubtedly influenced many leading violinists of our own time, who are indebted to his violin school and pedagogical principles for their brilliant technique. Concerts on the stairs of the National Museum, which brought together not only outstanding musicians but also the youngest hopeful violinists from elementary arts schools, showed that we need not fear for the future of the Czech violin school.

Our picture of the Czech Museum of Music's exhibition activity would not be complete without an overview of exhibitions held in the premises of the Dvořák Museum and the Smetana Museum. Their conception has arisen from the specialized focus of both these divisions of the CMM, and shows that our view of celebrated figures from the musical past need not be restricted to the usual topic of 'life and work', but that the music of both these important representatives of Czech music (and music of the world) still remains a broader part of culture.

● Exhibitions of the Antonín Dvořák Museum

Antonín Dvořák in Postage Stamps	Jan Dehner	2002	2003
Dvořák's Family in Photographs	Jarmila Tauerová	2003	2004
How the World Parted with Antonín Dvořák	Anna Vašíčková	2004	2005
Josef Suk - the Collector	Jarmila Tauerová	2005	2006
Seventy-Five Years of the Antonín Dvořák Society	Jan Dehner, Markéta Hallová	2006	2007
Dvořák's Prague	Jan Dehner	2007	2008

● Exhibitions of the Bedřich Smetana Museum

The Bartered Bride Known and Unknown Reprises: Regional Museum in Litomyšl as part of the Smetana International Music Festival, Museum of the Jindřichův Hradec Region in Jindřichův Hradec	Milan Pospíšil	2001	2003
Images of Bedřich Smetana	Jana Plecitá, Marie Klimešová	2004	2005
The Smetana Museum, 1926-2006: Holdings Unique, New, and Curious	Olga Mojžíšová, Jana Plecitá, Milan Pospíšil	2006	2008
A Second Life for The Bartered Bride—in the Salon, in the Kitchen, in the Tavern, Outdoors, and on the Street West Bohemian Gallery in Plzeň	Milan Pospíšil	2008	2008

Exhibitions are one of the main purposes of a museum, and in recent years the Czech Museum of Music has endeavoured to give major support to this part of its work. Despite restricted finances, the museum seeks out little-known or neglected subjects, and enhances traditional exhibitions with special programs for all types of visitors. Because it is situated in the historic centre of Prague, it cannot fail to reflect the important share of its visitors who are tourists and others interested in music coming from abroad; therefore the exhibitions are presented with written material and commentary both in Czech and in English. Most of the exhibitions are the result of long-term professional and scholarly preparations allowing display of unknown memorabilia from the musical past for the first time. Several permanent expositions and long-term exhibitions both in Prague and elsewhere in the Czech Republic have been created in recent years in cooperation with other institutions: as representative of them all let us name the project *Piano? Piano! Piano! – The Mystery and Beauty of Keyboard Instruments Over the Centuries*, presented in 2008 in the castle in Litomyšl. Also in 2008, another part of the museum's building was remodelled, and its furnishings expanded—affording new possibilities for unusual themes and their active treatment while preserving the high professional level of the Czech Museum of Music.

Druhý život *Prodané nevěsty*

MILAN POSPÍŠIL

Prodaná nevěsta (poprvé 30. května 1866 v Prozatímním divadle v Praze) se stala nejznámějším hudebně dramatickým dílem Bedřicha Smetany a celosvětově přijatým ideálem české národní opery. Její popularita se však nešířila jen divadelním provozováním, ale cestami dnes již mnohdy zapomenutými a způsoby působícími někdy kuriózně. Připomenout tento její „druhý život“ mimo její vlastní existenci na operním divadle bylo úmyslem několik výstav počátkem 21. století. První, nazvaná **Prodaná nevěsta známá i neznámá** (Muzeum Bedřicha Smetany v Praze 25. 9. 2001 – 31. 12. 2003, autor katalogu, libreta a scénáře Milan Pospíšil), s reprízami v Muzeu Jindřichohradecka v Jindřichově Hradci (vernisaž 22. 4. 2004) a v Regionálním muzeu v Litomyšli (vernisaž 18. 6. 2004 v rámci mezinárodního operního festivalu Smetanova Litomyšl), představila průřez recepce *Prodané nevěsty* včetně adaptací hudby i divadelního tvaru pro domácí i veřejné, živé i mechanické produkce, její vážné i parodické využití v hudebním, činoherním i loutkovém divadle a ve filmu. Poslední výstava **Druhý život Prodané nevěsty v saloně, v kuchyni, v hostinci, venku a na ulici** (autor katalogu a libreta Milan Pospíšil) se uskutečnila ve spolupráci Západočeské galerie v Plzni s Národním muzeem – Českým muzeem hudby – Muzeem Bedřicha Smetany ve výstavní síni „13“ ZČG v Plzni (19. 2. – 27. 4. 2008). Věnovala se *Prodané nevěstě* tentokrát ve výlučném zaměření na její inspirace výtvarnému umění s různým posláním a v rozmanitých sférách života společnosti od malířství a plastiky až k užitému umění. Také díky novým akvizicím a nálezům se zde veřejnosti představil dosud nejrozsáhlejší soubor mimodivadelního využití *Prodané nevěsty* ve výtvarném umění.

Výstavy přiblížily celou škálu nejrozmanitějších projevů popularity *Prodané nevěsty*, které spoluvytvářely obsah pojmu „národní opera“ a jsou z dějin její recepce neodmyslitelné.

K původním výstavám byly vydány katalogy:

POSPÍŠIL, Milan: *Prodaná nevěsta známá i neznámá. Katalog výstavy*, Národní muzeum, Praha 2001, 32 s. (texty česky a anglicky)
POSPÍŠIL, Milan: *Druhý život Prodané nevěsty v saloně, v kuchyni, v hostinci, venku a na ulici*, Západočeská galerie v Plzni, Plzeň 2008, 32 s.

Druhý život Prodané nevěsty / A Second Life for The Bartered Bride
Milan Pospíšil (autor) a Marcela Štýbrová (kurátorka) na vernisáži výstavy v Plzni / Milan Pospíšil (author) and Marcela Štýbrová (curator) at the opening of the exhibition in Plzeň
Fotografie / Photograph, Taťána Součková

